

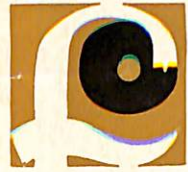
The most important classical magazine of Holland

f 1.50/B.Frs 21

10

luister

Maandblad voor muzikale mensen/platen/techniek/okt. '68
John Culshaw: de culturele waarde van de grammofoonplaat
De Prix Mondiale du Disque de Montreux/Edison-uitreiking
Het Festival van Vlaanderen/Jazz/Populair/Chansons/Cabaret
Luxor 4782 stereo radio/Perpetuum Ebner 2020 platenspeler

hebben Stokowski altijd bovenmate geïnteresseerd en het bekendste voorbeeld daarvan is wel zijn medewerking aan Walt Disney's beroemde film „Fantasia”, waarvoor hij het muzikale aandeel verzorgde en daarbij niet minder dan 18 opnamekanalen gebruikte. Daarnaast heeft Stokowski zijn gehele leven geïjverd voor muziek die naar zijn mening meer bekendheid verdiende dan zij kreeg. Het meest sprekende voorbeeld daarvan is wel Berge's opera *Wozzeck*, welk werk hij in 1931 in Philadelphia reeds uitvoerde, 35 jaar voordat het in Parijs of Genève werd opgevoerd, nadat het eerst in 1952 te Londen was gegeven. Hij heeft in Amerika geïjverd voor de erkenning van Schönberg, Stravinsky en Varèse en in het kader van dit alles vergeeft men een zo groot musicus gaarne zijn extravagances. Zo stelde het Zwitserse jury-lid Gabriele de Agostini het ook in zijn toespraak tot de duidelijk ontroerde Stokowski, die in een bewogen dankwoord onder meer onderstreepte „hoe belangrijk voor ons, musici, de plaat is”.

Koussevitzky-Prijs

Tegelijk met de uitreiking van de Prix Mondiale de Montreux werd in het Château de Chillon ook toegekend de jaarlijkse Koussevitzky International Recording Award, welke in 1963 werd ingesteld om eer te bewijzen aan een nog levende componist voor symfonische werken, die voor de eerste maal op handelsplaten verschenen. In vorige jaren is deze prijs verleend aan Varèse, Lutoslawski, Lindholm, Davies en Messiaen. Dit jaar werd de prijs verleend aan de Mexicaanse componist Carlos Chavez voor de opname van zijn zes symfonieën op CBS (platen die in Nederland nog niet zijn verschenen). Chavez zelf was uit Mexico overgekomen om uit handen van de weduwe van Serge Koussevitzky de prijs van 2000 Zw. Francs in ontvangst te komen nemen. Een onwaarschijnlijk vitale vrouw nog, deze Madame Koussevitzky, die er ondanks haar hoge leeftijd niet tegenop had gezien „even” naar Montreux over te komen om de ter nagedachtenis van haar echtgenoot ingestelde prijs persoonlijk te kunnen uitreiken. Een vorstelijke vrouw, zacht en bescheiden, die er uitzag alsof zij zo uit de Ermitage was komen stappen. Een vrouw ook met een uitzonderlijke belangstelling in alles wat maar met muziek te maken heeft en die door haar optreden op slag aller harten won. Zij vertelde ons nog o.m. dat de met de Koussevitzky-Prijs bekroonde platen door de Koussevitzky Foundation ter beschikking worden gesteld aan alle mogelijke radiostations, universiteiten en muziekbibliotheken om aldus de werken van de bekroonde componist grotere bekendheid te verschaffen.

Eerste begin

De Prix Mondiale du Disque de Montreux is een feit geworden, hoewel het natuurlijk nog even zal duren voordat hij internationaal erkend en aanvaard wordt. Dat het een bijzonder goed initiatief van Roland Gelatt is geweest, staat dunkt mij, wel buiten discussie. Het eerste begin is natuurlijk altijd moeilijk, maar de muziekliefhebber en platenkoper kan ervan overtuigd zijn, dat de keuze van de drie prijzen met overleg is geschied en dat het beslist geen eenvoudige zaak is om de drie opnamen uit de vrijwel onafzienbare platenproductie van één jaar te kiezen. Wij zijn er tenminste nog moe van. . . .

De Grand Gala du Disque Classique en de daarbij behorende uitreiking van de klasieke Edisons zijn zo langzamerhand gevestigde instellingen geworden. Niet alleen in ons land maar ook daarbuiten, getuige het feit, dat op j.l. vrijdag 20 september wederom een groot aantal bekroonde buitenlandse artiesten naar het Am-

sterdamse Concertgebouw was getogen om aldaar persoonlijk de Edison in ontvangst te komen nemen. Enkelen van hen hadden er zelfs concerten voor afgezegd en anderen, die zich onmogelijk meer aan reeds eerder aangegane concertverplichtingen konden onttrekken, hadden een persoonlijk vertegenwoordiger gezonden.

20 September 1968: Edison-uitreiking en Grand Gala du Disque

door Klaas A. Posthuma

Gedurende de voorgaande acht jaren (ja, dit was alweer het negende klasieke Gala!) zijn de Edisons altijd uitgereikt tijdens het concert zelf. Een procedure waarvan dit jaar werd afgestapt, waardoor eindelijk aan de Edisons zelf en aan de winnaars meer aandacht kon worden besteed en het geheel van de ceremonie niet onderging in een concert met een publiek dat soms nauwelijks de beleefdheid kon opbrengen de uitreiking tot het einde toe te blijven volgen. Ergens ook wel begrijpelijk dit laatste, omdat het vaak een uiterst langdradige aangelegenheid is geweest, die naar de mening van de voor het concert gekomen bezoekers, daarin een wat storend element vormde.

Ochtendceremonie

Dit alles werd ditmaal vermeden toen zich op de ochtend van de twintigste september rond elf uur een select gezelschap verzamelde in de Kleine Zaal van het Amsterdamse Concertgebouw. Een gezelschap, dat allereerst uiteraard bestond uit winnaars of vertegenwoordigers

daarvan, de Edison-jury (Rutger Schoute, Ralph N. Degens, Dick S. van der Meer, Joop Schier en Willem F. Strietman), verder natuurlijk het CCGC-bestuur en CCGC-directeur Piet Beishuizen, functionarissen van platenmaatschappijen, genodigden uit het culturele bestel, een opvallend groot getal persvertegenwoordigers en natuurlijk de in verband met de aanwezigheid van zoveel prominente artiesten te verwachten „horde” fotografen.

Met een kort welkomstwoord opende de heer J. Haslinghuis, voorzitter van de Stichting Collectieve Grammofoonplaten Campagne (CCGC) en directeur van de N.V. Phonogram, het programma om vervolgens het woord te verlenen aan John Culshaw, die als opnameleider van Decca zich een internationale reputatie heeft verworven. Culshaw, die als producer o.m. verantwoordelijk is geweest voor de integrale opname van Wagners *Der Ring des Nibelungen* en Britten's *War Requiem*, is sinds onge-

Een hartelijke begroeting tussen oude vrienden: Leonard Bernstein ontmoette tijdens zijn persconferentie in het Concertgebouw violist Wili Boskovsky die toevallig in ons land was voor een Weens concert met het USO.

veer een jaar werkzaam als hoofd van de muziekprogramma's van de BBC-televisie-sectie. Hij sprak over „De culturele betekenis van de grammofoonplaat” en een synopsis van zijn voordracht kunt u elders in dit nummer van Luister afgedrukt vinden.

Verlate aankomst

Vervolgens betrad het befaamde gezelschap Syntagma Musicum o.l.v. Kees Otten het podium voor een muzikaal intermezzo. En terwijl zij met stijl, souplesse en in prachtige harmonie een aantal verrukkelijke muziekjes uit de 13e en 14e eeuw ten gehore brachten, heerste achter de coulissen een ware zenuwspanning. Want nog altijd was in het midden van de eerste rij een stoel leeg, met daarop een kaartje: „Mr. Leonard Bernstein”. De grote dirigent was, zoals bekend, namelijk niet alleen de muzikaal leider van het avondconcert door de New York Philharmonic, maar ook Edison-winnaar voor zijn Mahler-opnamen. Volgens plan zou zijn (charter-) vliegtuig, waarin het gehele orkest, om kwart vóór elf op Schiphol landen, zodat hij nog op tijd aanwezig kon zijn. Maar. . . het werd kwart over elf eer de machine neerstreek. De hoofdstedelijke verkeerspolitie sprong op dat moment in, verstreekte twee motoragenten en voorafgegaan door loeiende sirenes werd Bernstein door het drukke

ochtendverkeer (en diverse rode stoplichten) op de snelste wijze naar het Concertgebouw vervoerd, waar hij aankwam op het moment dat Syntagma Musicum zijn laatste nummer speelde. En zo maakte Bernstein zijn entree in het applaus voor Ottens gezelschap en kon de Edison-uitreiking een aanvang nemen.

Edison-uitreiking

Prof. Dr. Ph. J. Idenburg, voorzitter van de Raad voor de Kunst had de uitreikingstaak op zich genomen. In zijn inleidende speech trok hij o.m. een parallel tussen plaat en levende uitvoering, legde de nadruk op de invloed die van de plaat uitgaat zowel op het orkestrepertoire als op verspreiding van muziekale kennis bij een groter publiek en noemde de plaat een „mogelijkheid van een wezenlijke levensverrijking”. Voorts merkte Prof. Idenburg nog op: „. . . mensen, die het luisteren nog niet verleerd hebben, kunnen door haar (de plaat) middelen worden opgenomen in een sfeer van orde, van vorm, van schoonheid, die ze innerlijk in beweging kan brengen en vervullen”. Vervolgens ging hij over tot de uitreiking zelf, waarbij elk van de winnaars het op zijn of haar bekroonde plaat betrekking hebbende deel van het juryrapport kreeg voorgelezen. Allereerst verschenen daar op het versierde po-

dium van de Kleine Zaal: de heer Ph. Loury, die namens organiste Marie-Claire Alain kwam en de culturele attaché van de USSR, de heer Bogomolov, die namens dirigent Jewgeny Svetlanov de Edison voor de Tsjaikofskicassette in ontvangst nam. De laatste zorgde nog even voor een treffend moment door met de Edison in de handen de hoop uit te streken dat deze prijs mede mocht bijdragen tot een wat beter begrip en verstandhouding tussen zijn en ons land.

Helaas was namens Sor John Barbirolli (Madama Butterfly-opname) niemand aanwezig. Anne Burnett, secretaresse van het Melos Ensemble was er voor de pianist Lamar Crawson (Janacek-opname) en de heer W. Matthei, directeur van Bärenreiter, nam het beeldje in ontvangst voor de serie An Anthology of African Music. Vervolgens beklom een serie kunstenaars het podium, achtereenvolgens Josef Ulsamer (Telemanns Getreue Music-Meister), Jean-Paul Battigne voor de Percussions de Strasbourg, Madame Tappy namens haar echtgenoot de tenor Eric Tappy voor zijn Monteverdi-Ofreo-vertolking, en Philippe Entremont (Jolivet-Milhaud-concerten), welke laatste hier voor de allereerste maal in ons land was maar het volgend seizoen voor een serie concerten terugkeert. De sympathieke Spaan-

se pianiste Alicia de Larrocha (Granados' Goyescas) en de eminente gitarist Julian Bream (20e-eeuwse gitaarwerken) werden gevolgd door dirigent Neville Marriner (Mozarts Divertimenti en Serenata Notturna), waarna Karl Münchinger aantrad voor zijn Haydn-Schöpfung-opname. Luid toegejuicht verscheen vervolgens Gerald Moore (Wolfs Spanisches Liederbuch), maar het meeste applaus ging natuurlijk naar Leonard Bernstein die de Edison voor zijn Mahler-vertolkingen in ontvangst nam en daarvoor duidelijk ontroerd in enkele welgekozen bewoordingen dankte.

Bernstein en Syntagma Musicum

Er deed zich daarna nog even een aardig incident voor. Door het krappe tijdschema kon Bernstein officieel niet meer het einde van de ceremonie met een tweede optreden van Syntagma Musicum meemaken. In de Grote Zaal wachtte namelijk een opnameploeg voor een tv-interview met hem. Net op het moment echter dat Bernstein de Kleine Zaal wilde verlaten, zette Ottens gezelschap weer in, nu met 15e en 16e eeuwse muziekjes, met als gevolg dat Bernstein als aan de grond genageld bleef staan om te luisteren naar de muziek die hem, mede door de sublieme vertolking, duidelijk diep trof. En met de smeekbede „alsjeblijft, mag ik nog naar het vol-

gend stuk luisteren" blééf hij daar staan, na afloop zijn bewondering voor het gebodene met een duidelijk „bravo" onderstrepnd! Waarmee alle tijdschema's nu wel volledig in de war lagen, maar iedereen onder de indruk was van de geweldige spontaniteit van deze man, die het luisteren duidelijk nog niet is verleerd.

Muzikaal enthousiasme

Met een door de CCGC aan de Edison-winnaars aangeboden, besloten lunch in het Amstel Hotel werd deze stijlvolle ceremonie afgesloten. 's Avonds trof men elkaar vervolgens weer op het galaconcert, nadat uiteraard 's middags verschillende prominente artiesten door persvertegenwoordigers waren geïnterviewd. In onze volgende uitgave kunt u dan ook enkele artikelen tegemoet zien over o.m. Neville Marriner en Jean-Paul Battigne met zijn Percussions de Strasbourg. Over het concert zelf heeft u inmiddels in de diverse dagbladen uitgebreid kunnen lezen, de radio heeft het „live" en in stereo uitgezonden en de televisie was aanwezig voor het deel na de pauze met Berlioz's Symphonie Fantastique. Veel verschil van mening zal er niet bestaan over de interpretaties van Bernstein en zijn orkest: een uitgesproken logge Haydn-vertolking, een technisch knap gerealiseerde en daardoor

zeker boeiende Derde symfonie van Harris en een gespannen, virtuoos gespeelde Fantastique, minder idiomatisch dan we van anderen gewend zijn, maar door het overrompelende spel toch uiterst meeslepend. Maar wat bij dit gehele concert in elke toon doorklonk was vooral dat Bernstein en zijn orkest de vreugde van het musiceren nog altijd niet hebben verloren en het vermogen bezitten een duizendkoppig Concertgebouwpubliek met hun enthousiasme mee te slepen en een paar uur muzikale vreugde te bieden, zoals men die tegenwoordig nog maar heel zelden in een concertzaal kan meemaken. Er werd werkelijk muziek gemaakt met daarbij een fascinerende beheersing van de speltechnische problemen en daardoor alleen al was dit concert een unieke gebeurtenis, die door het publiek ook duidelijk als zodanig is erkend. Laten we daarom hopen dat Leonard Bernstein zijn tijdens de persconferentie en tv-interview uitgesproken belofte om als gast-dirigent bij het Concertgebouw te komen optreden, ook gestand zal doen. Ons muziekleven zal er wel bij varen!

Linksboven: Syntagma Musicum op het podium van de Kleine Zaal tijdens de Edison-uitreiking. Linksonder: Karl Münchinger feliciteert Philippe Entremont met zijn zojuist ontvangen Edison. V.l.n.r.: Julian Bream, Gerald Moore, Philippe Entremont en Karl Münchinger, nadat zij hun Edison in ontvangst hebben genomen.

